

Nr 434.

Av herrar **Lundgren** och **Magnusson**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.*

En av de ledande tankarna i 1944 års nykterhetskommittés betänkande är, att nykterhetspolitiken skall inriktas så, att konsumtionen förskjutes från starkare alkoholhaltiga drycker till svagare. I propositionen nr 151 vid årets riksdag har denna ledande tanke i huvudsak godtagits. På vissa punkter har dock betydande avsteg gjorts från nykterhetskommitténs förslag. I all synnerhet gäller detta de bestämmelser, som i propositionen föreslagits i fråga om utskänknings av starköl.

Nykterhetskommitténs skäl för avskaffande av starkölsförbudet är följande: Starkölet kan väntas minska förbrukningen av vissa spritdrycker; de s. k. lättgroggarna kan delvis ersättas av starköl; missnöjet med måltidstvängtorde bli mindre om starköl tillhandahålles utan sådant tvång; det skulle gå lättare att göra restauranglunchen spritfri, om starköl fick serveras vid denna; starkölet kan alltså bidra till en önskvärd avspänning i debatten om restaurangrestriktionerna. Vi finner dessa synpunkter riktiga och är övertygade att en mera allmän övergång från sprit till starköl i hög grad skulle främja nykterheten.

Förutsättningen för att dessa gynnsamma verkningar skola inträffa är emellertid icke enbart att starkölsförbudet upphäves utan också att starköl i erforderlig omfattning tillhandahålles vid olika konsumtionstillfällen. Så blir dock icke förhållandet, därest de i propositionen föreslagna bestämmelserna skulle antagas av riksdagen.

Enligt propositionen skall starkölet nämligen vid utminuterings tillhandahållas under i stort sett samma villkor som vin men däremot vid utskänkning helt jämsställas med spritdrycker. Starkölet skulle således komma att intaga en mellanställning mellan spritdrycker och vin, ehuru det är avsevärt alkoholsvagare än även de lätta vinerna. Den uppfattning, som ligger bakom propositionens bestämmelser, kan uppenbarligen icke vara någon annan än den, att starkölet betraktas som en för folknykterheten farligare dryck än både starkvin och lättvin.

Under tiden klockan 12 till klockan 16 skulle enligt de i propositionen föreslagna bestämmelserna starkölet vara helt förbjudet på restaurangerna och under tiden efter klockan 16 vara belagt med måltidstväng. Därmed skulle den irrationella situationen uppkomma, att starkölet, som håller högst 4,5 viktprocent alkohol, skulle vara kringgärdat av kännbara restriktioner, medan vinerna, vilkas alkoholhalt ligger mellan 9 viktprocent för de svagaste lättvinerna och cirka 20 viktprocent för stark-

vinerna, skulle vara helt fria. Den restauranggäst, som till sin lunch eller tidiga middag önskar en måltidsdryck, som är mera välsmakande än det vanliga ölet, blir hänvisad till vinet, ehuru han i de allra flesta fall skulle vara fullt tillfredsställd med en dryck av starkölets karaktär. Allmänhetens måltidsvanor torde vara sådana, att det stora flertalet föredrar starköl till lunchen framför vin, som alltjämt i vida kretsar betraktas som en lyxvara. Om man med minsta möjliga irritation vill genomföra en spritfri lunch, sker detta bäst genom att starkölet tillhandahålles redan från klockan 12.

Som motivering för de föreslagna särskilda restriktionerna i fråga om starkölet anföres i propositionen "risken för att det nuvarande ölkafé-klientelet i betydande utsträckning flyttar över till exempelvis vinrestauranger och folkrestauranger och att förhållandena på dessa restauranger härigenom försämras". Dessa farhågor är med all sannolikhet överdrivna. Av nykterhetskommitténs utredningar framgår, att enbart öl för närvarande endast i ett ganska begränsat antal fall användes som berusningsmedel. För flertalet kafégäster bör den befarade överflyttningen till restaurangerna vara så mycket mindre sannolik, som ju icke endast starköl utan också starksprit kommer att finnas tillgängliga på utminuteringsställen från klockan 9.

Såväl av nykterhetskommittén som i propositionen har föreslagits, att starkölet vid utminutering skall åsättas ett pris av en krona per flaska. Ingenting har yttrats om det pris, som kan bli tillämpat vid utskänkning på restauranger av olika slag. Sannolikt är emellertid att utskänkingspriset blir avsevärt högre, varför starkölskonsumtionen på restaurangerna förmodligen kommer att bli begränsad.

Vi vilja därför förorda att starköl i utskänkingshänseende jämföras med vin.

I propositionen föreslås även att utskänkning av vanligt öl ej må börja före klockan 9, där ej stadigvarande behov av längre utskänkningstid föreligger, i vilket fall länsstyrelsen äger lämna särskilt medgivande därtill. Nykterhetskommittén hade föreslagit den avvikelser från nuvarande ordning att utskänkning i regel ej skulle få börja före klockan 7. För närvarande finnes ej stipulerad någon särskild tid då utskänkning av öl får påbörjas. Erfarenheten har visat att det för människor med nattarbete eller mycket tidigt morgonarbete kan vara ett fullt legitimt behov att få förtära öl redan tidigt på morgonen och att detta icke medfört någon våda för nykterheten. Sålunda har i Stockholm överståthållarämbetet sedan många år lämnat tillstånd till samtliga medlemmar i Stockholms kaféidkareförening att få börja denna utskänkning redan klockan 5. Det synes oss icke nödvändigt att här göra något avsteg från nu gällande regler och vi föreslår därför i första hand att bestämmelsen att utskänkning av öl ej må börja före klockan 9 måtte utgå ur ölförsälj-

ningsförordningen och i andra hand att förordningen erhåller sådan lydelse som föreslagits av nykterhetskommittén, nämligen att utskänkning av öl får börja före klockan 7.

Enligt nu gällande bestämmelser äger varje skattepliktigt bryggeri rätt att tillverka maltdrycker av samtliga klasser. Härvid är dock att märka, att försäljning inom landet av maltdrycker av klass III blott får ske för medicinskt bruk och är av endast ringa omfattning. Denna tillverkning avser därför huvudsakligen export, vilket medfört att tillverkningen av maltdrycker klass III äger rum endast vid ett förhållandevis ringa antal bryggerier.

Nykterhetskommittén föreslog, i samband med att kommittén önskade frigöra maltdrycker av denna styrka för utminutering och utskänkning inom landet, att tillverkningen av dessa maltdrycker skulle få ske endast efter särskild koncession, meddelad till endast ett fåtal företag. Departementschefen ansåg det för sin del icke erforderligt att begränsa tillverkningen till ett fåtal bryggerier. "De välskötta bryggerierna bör i allmänhet kunna få tillstånd att tillverka starkdrycker." I propositionen föreslås dock i enlighet med nykterhetskommitténs förslag, att särskild oktroj skall behövas för tillverkning av starköl.

Enligt vår uppfattning är det önskvärt att varje skattepliktigt bryggeri liksom nu har denna rätt. Endast därigenom är det möjligt att trygga konkurrensen inom denna näringsgren. Då även departementschefen ansett, att de välskötta bryggerierna i allmänhet bör erhålla dylikt tillstånd, finnes enligt vår mening icke någon anledning att bibehålla särskilt koncessionstvång för starkölsbryggerier. Detta kommer sannolikt dock icke att medföra att varje bryggeri kommer att tillverka detta öl. Omsättningen kommer säkerligen att bli så förhållandevis liten att detta av ekonomiska skäl icke torde vara lämpligt. Däremot bör varje bryggeri som så önskar ha rätt till sådan tillverkning.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställes,

A. att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 151 måtte besluta

1. att vad i rusdrycksförsäljningsförordningen stadgas om utskänkning av vin skall gälla även beträffande starköl,

2. att tidigaste tidpunkt för utskänkning av öl icke måtte bestämmas i ölförsäljningsförordningen eller, om detta icke bifalles, att nämnda tidpunkt måtte bestämmas till klockan 7,

3. att samtliga skattepliktiga bryggerier skall äga rätt tillverka starköl;

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 16 mars 1954.

P. G. Lundgren.

Tage Magnusson.